

да имат за резултат и намаляване на разликата по пол. Счита се, че с установяването на равенство между половете и с едновременно нарастващото сходство в начина им на живот би следвало да настъпва конвергенция на женската и мъжката смъртност (Valkonen et al., 1991). Съвременни данни за динамиката на смъртността на двата пола в двадесет развити страни обаче показват, че в двадесетгодишния период 1973-1992 г. са се образували две групи страни с различен режим на смъртността: в дванадесет от тях индексът на мъжката свръхсмъртност е намалял; в Австрия, Германия и Англия той е паднал даже под единица, т. е. там смъртността на жените е надвишила тази на мъжете. В осем страни индексът е нараснал; нарастването е най-голямо по размер в Румъния, България и Унгария, които са и сред страните с най-висока и нарастваща обща смъртност (табл. 1). Таблицата показва ясно, че нарастването на разликата по пол е характерно най-вече за страните, в които смъртността на мъжете през този период се е покачвала.

Материали и методи. Прави се кратък преглед на динамиката на свръхсмъртността при двата пола в България от началото на двадесетия век до наши дни. За целта се привеждат индекси, изчислени от публикувани таблици за смъртност и от таблици, изчислени от авторите специално за изследването.

На по-задълбочено изследване се подлага периодът 1960-1994 г. Използвани са данни на официалната статистика за броя и възрастово-половата структура на населението в края на всяка година от периода и за регистрираните умирения по пол, възраст и причини.

Основният инструмент, използван при анализа, е таблицата за смъртност.

В качеството на измерител на смъртността се използва вероятността за умиране (q_x), а за измерител на свръхсмъртността (мъжка или женска) - съотношението на вероятностите за умиране на мъжете към тези на жените, т.е.

$$I_{\text{sex}} = \frac{q_x^m}{q_x^f},$$

където:

I_{sex} е индексът на свръхсмъртността по пол;

q_x^m - вероятността за умиране на мъже във възрастовия интервал x ;

q_x^f - вероятността за умиране на жени във възрастовия интервал x ;